

genusperspektiv avser att stärka kvinnors ställning och inflytande över beslut. Härigenom vill man bryta de traditionella könsrollerna och verka för att flera kvinnor ska ta plats i ledande ställning.

Främja ungdomars roller på olika nivåer inom organisationen. Härigenom avser man att skapa en levande rörelse som hela tiden förnyas, där de unga ska finnas i besluts- och ansvarspositioner.

Folkbildningsstrategi

För att kunna genomföra djupgående förändringar inom organisationen och den samhälleliga miljö som man verkar i, vill man använda en strategi som innefattar en dialektisk folkbildningsprocess. Man ska inleda med att utbilda 44 underlättare i otraditionella metoder och dialektisk processteknik. Dessa ska i sin tur vidarebefordra kunskaper och erfarenheter till 600 promotorer från 12 kommuner och till 16 underlättare som kommer från kommuner som inte deltar i projektet.

Till en högre organisations- och social utbildning på grundval av bildningsprocessen kommer 80 MCN-medlemmar att tas ut. Dessa kommer också att diplomas och detta hoppas man ska vara början till ett institut för social och kommunal utveckling.

Dagsläget

Efter ett år har man nu genomfört delmålet undersökning och diagnos, och på grundval av den inleds arbetet med strategierna för organisationsutveckling och folkbildning. Den nationella församlingen bildade förra året de kommissioner som organiserar de forum som planerats. Tre nationella forum har genomförts: Nationella konsumentforum, Nationella hälsoforum och Nationella bostadsforum. Utvärderingen av dessa berättar att mer än 600 kommunala ledare har deltagit i dessa för MCN nya organ. Temadebatterna har givit grund för att man nu ser lokala aktiviteter som del i sociala program och inte som isolerade projekt. Forumen har kompletterat den sociala kampen eftersom de har blivit en plats där man har kunnat diskutera hur regeringens politik ska kunna bemötas och att statsfunktionärer har varit närvarande. Speciellt värdefull var debatten med hälsovårdsministern.

Movimiento Communal Nicaraguense och de svenska enskilda organisationerna har genom detta projekt satsat på förändringar som syftar till att stärka den medborgerliga kampen för rättigheter och för en utveckling som bekämpar fattigdomen.

Erich Chavarría Urbina
Översättning: Lasse Wallin

"Försvara våra rättigheter. Mot privatiseringen av vattnet."

FOTO: BERIT SVENSSON H

Litteratur

I det nicaraguanska samhället förekommer sällan läsning som förströelse och rekreation. Vanligtvis ses läsning ur en läro- och nyttoaspekt sammankopplat med bildning och utbildning. Böcker och läsmaterial är en prisfråga och tillgången till det tryckta ordet är minimal, särskilt bland de marginaliserade samhällsgrupperna. Denna verklighetsbild ser dock annorlunda ut i *La Esperanza* strax utanför Managua, Nicaraguas enda fängelse för enbart kvinnor. För de kvinnliga internerna utgör litteratur en relativt stor del av deras vardag.

Esperanza tillhör ett av landets fyra fängelser som besöks av bokbussen Bertolt Brecht. Litteraturprojektet har pågått sedan 1987 och omfattar i dag, förutom skolcenter, fängelser i Chinandega, Matagalpa, Granada samt *La Esperanza* i Ticuantepe. Bokbussen tillhör folkbiblioteket *Alemana-Nicaragüense* i Managua. Grundare och intiativtagare till biblioteket och bokbussen är bibliotekarien Elisabeth Zilz från Tyskland, som har etablerat ett bibliotek i Managua vilket fungerar som ett folkbibliotek för huvudstadens invånare. Bokbeståndet omfattar landets största samling av översatt tysk litteratur och finansieras genom donationer. Syftet med det mobila projektet är att främja läsning och läsvanor hos dess målgrupper som består av skol-, lärocenter och fängelser. Av landets totala 5 610 interner är 346 kvinnor, varav 150 sitter på fängelset *Esperanza*. Kvinnorna kommer från landets alla delar med varierade straff och strafftider.

Var fjortonde dag besöker bokbussen *La Esperanza* och denna heta onsdag i februari månad följer jag och en kvinna från en tysk organisation med bibliotekarierna Coralía Lopez Rodriguez och Reybil Cuarezma i bokbussen. När vi svänger av från Carretera Masaya och rullar in på fängelsegården föreställer vi oss båda grå betong, kackerlackor, hård fängelseattityd och den engelska långkörarserien *Kvinnofängelsets* gråmalerade råhet. Den befarade, omfattande säkerhetskontrollen och tvångsidentifieringen uteblir. Under

– en frizon bakom murarna

projektets mångåriga vistelser har en välfungerande och personlig kontakt mellan biblioteket, dess personal, fängsvaktare och många av internerna etablerats. Vid vissa tillfällen kan man genom projektet också bidra med konstnärligt material, skor, brevpapper etcetera till internerna. Ibland medtas brev från fängelserna till familjemedlemmar och det händer också att någon musiker eller musikgrupp åker med det mobila biblioteket som underhållning.

Studier och rekreation

Det är förmiddag när vi anländer. Bokbuss och bokbord ställs i ordning på gården, de returnerade böckerna listas av och ställs upp på bokhyllorna, internerna avslutar sin lunch, dörrarna till bokbussen slås upp och den första låntagaren börjar söka böcker. Det är många som sluter upp kring bokbordet, stämningen är uppslupen och historierna om saknade barn, familjer, livsöden, kokainsmuggling, Bluefields och Corn Islands droghandel, graviditeter, boktips och bokprat under den stekande solen får mig att glömma var vi befinner oss. Det som är unikt för *La Esperanza* och skiljer det från landets övriga fängelser är en satsning på studier och rekreation. De internerade erbjuds att läsa in *primaria* och *secundaria*: grundskolenivå, som brottsförebyggande åtgärder. Fängelset har också ett stationärt bibliotek i minivariant placerat i två bokhyllor. Litteraturen består främst av undervisningsmaterial och referenslitteratur, donerade av spanska organisationer. Andra aktiviteter i fängelset är sömnad, basket och teater. Auxiliadora Chávez Solís, som arbetat sex års tid i fängelset, säger att bokbussen är ett viktigt inslag i fångarnas vardag.

– Den erbjuder internerna variation i deras läsning, då vi inte har råd att köpa in böcker, berättar hon. De möjligheter som erbjuds i fängelset möjliggörs genom bidrag från utländska organisationer.

Få människors handlingsfrihet är så kringskuren som fångars. Insatser med påverkansprogram, terapi eller andra behandlingsformer syftar till att underlätta vistelsen i fängelset. Viktiga organisationer som IFLA, (*International Federation for Library Associations*), och UNESCO poängterar vikten av biblioteksverksamhet för fångar då läsning är en global rättighet. Stimulering är av stor betydelse för individens välbefinnande och funktionsförmåga medan isolering med säkerhet

Bokbussen Bertolt Brecht på fängelset *La Esperanza*. Syftet är att främja läsning på skolor och fängelser.

FOTO: JENNIE WANGEL

är skadligt för människan. Det finns inga säkra bevis på att dessa insatser eller liknande sådana påverkar individen till att inte upprepa en kriminell handling. Det finns däremot ett flertal bevis från olika länder att böcker och läsning spelar en positiv roll i fångarnas liv, även för fångar med en bakgrund där läsning inte är vanligt förekommande.

Barnböcker populära

Bokbussens bokbestånd består till stor del av material om hur man förbättrar sitt liv och sin självkänsla, skönlitteratur, referenslitteratur samt barn- och ungdomslitteratur. Majoriteten av de internerade kan läsa, men generellt sett är läsnivån relativt låg och en stor del av litteraturen anses vara svårläst och tung. Under dagen kommer många fram till bokbordet för att låna barnböcker. Coralía och Reybil förklarar att till skillnad från övriga böcker är dessa lättlästa och lockande med korta texter, bilder och färger. De berättar att barnlitteraturens popularitet handlar om att de erbjuder en flykt undan vardagen. För att förklara litteraturens existens och lockelse myntade Donald Winnicott begreppet det tredje området eller mellanområdet. Detta mellanområde betonar även Sven Lindqvist då han beskriver att barnbokstexten har karaktär som frizon. Det är just denna flykt som litteraturens tilltalande syfte till stor del handlar om och gör litteraturen så viktig.

En ung kvinna kommer fram till bokbordet med fyra utvalda böcker. Eftersom det är första gången får hon bara låna en bok med sitt nya lånekort. Efter långt övervägande väljer hon en naturbok om fåglar och med boken hårt tryckt i famnen går hon till en av de många sovsalarna som mest påminner om en storskalig lägerskola. Eftermiddagshettan är tryckande över fängelsegården, dagen närmar sig sitt slut och den sista boken lånas ut. De utlånade böckerna prickas av mot lånekorten och registreras på den medtagna skrivmaskinen av äldre modell. Bokbord och bokbuss plockas ihop. Vi kör ut från gården, efter att bokbussen inspekterats så att inga fångar följer med, och bakom oss lämnar vi de blåklädda internerna, fängelsemurarna, ett hundra utlånade böcker och möjligen några frizoner och flykter undan den isolerade monotona vardagen.

Jennie Wangel

FOTO: JENNIE WANGEL